

YASHIL MAKON DASTURI VA UNI AMALGA OSHIRISH MEXANIZMLARI

Maksudova Aziza Ikramdjanovna,

Toshkent kimyo-texnologiya Instituti assistenti

Annotatsiya: Yashil makon dasturi O'zbekiston Respublikasida ekologik muvozanatni saqlash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida ishlab chiqilgan muhim tashabbusdir. Ushbu dasturning asosiy maqsadi mamlakatning yashil makonini kengaytirish, ekologik muammolarni hal qilish va aholi salomatligini yaxshilashdir. Yashil makon dasturi doirasida ko'plab ekologik loyihalar va tashabbuslarni amalga oshirish rejalashtirilgan bo'lib, ularning barchasi mamlakatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: yashil makon dasturi, ekologik loyihalar, monitoring, baholash, ekologik barqarorlik, boshqarish.

Yashil makon dasturi O'zbekistonning ekologik barqarorligini ta'minlash, tabiiy resurslardan samarali foydalanish va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish maqsadida ishlab chiqilgan muhim tashabbusdir. Ushbu dastur, asosan, mamlakatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qilish bilan birga, ekologik muammolarni hal qilishga ham qaratilgan. Yashil makon dasturining asosiy maqsadi – yashil hududlarni kengaytirish va tabiiy muhitni yaxshilashdir. Daraxt ekish, parklarda va bog'larda yashil maydonlar yaratish, shuningdek, o'simliklarni muhofaza qilish kabi faoliyatlar dastur doirasida amalga oshiriladi. Bu jarayon nafaqat ekologik muhitni yaxshilaydi, balki aholi orasida ekologik ongni oshirishga ham xizmat qiladi. Yashil makon dasturi orqali ekiladigan daraxtlar va o'simliklar, havoni tozalash, tuproqni muhofaza qilish va biologik

xilma-xillikni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Dastur doirasida amalga oshiriladigan yana bir muhim yo'nalish – jamoatchilikni jalb etishdir.[1]

Aholi, jamoat tashkilotlari va ekologik harakatlarning faol ishtiroki dastur muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Jamoatchilikni jalb etish orqali ekologik masalalar bo'yicha xabardorlik oshiriladi va aholi o'z fikr va takliflarini bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon, shuningdek, ekologik ongni oshirishga va aholi o'rtasida yashil makon dasturiga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishga yordam beradi. Dasturning amalga oshirilishi uchun bir qator mexanizmlar ishlab chiqilgan. Ular orasida rejalashtirish, moliyalashtirish, monitoring va baholash, hamda jamoatchilikni jalb etish kabi jarayonlar mavjud. Yashil makon dasturini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun, birinchi navbatda, aniq maqsadlar va vazifalarni belgilash zarur. Bu maqsadlar ekologik barqarorlikni ta'minlash, yashil hududlarni kengaytirish, tabiiy resurslarni muhofaza qilish va aholi salomatligini yaxshilashga qaratilgan bo'lishi lozim. Yashil makon dasturining asosiy yo'nalishlaridan biri – daraxtlarni ekish va yashil hududlarni kengaytirishdir. Bu jarayon nafaqat tabiiy muhitni yaxshilaydi, balki aholi orasida ekologik ongni oshirishga ham xizmat qiladi. Daraxt ekish tadbirlari doirasida, shuningdek, turli xil o'simliklar va gullar ekish, parklarda va bog'larda yashil maydonlarni yaratish kabi tashabbuslar amalga oshiriladi. Bu faoliyatlar natijasida nafaqat ekologik muhit yaxshilanadi, balki aholi uchun qulay yashash sharoitlari ham yaratiladi.[2]

Dastur doirasida amalga oshiriladigan yana bir muhim mexanizm – moliyalashtirishdir. Yashil makon dasturini amalga oshirish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlik o'rnatilishi zarur. Davlat byudjetidan ajratiladigan mablag'lar, shuningdek, xalqaro moliya institutlaridan olinadigan kreditlar va grantlar dasturga jalb qilinishi mumkin. Bu moliyalashtirish manbalari orqali dastur doirasidagi loyihalarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar ta'minlanadi. Monitoring va baholash mexanizmi dastur muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Har bir loyiha amalga

oshirilgandan so'ng, uning natijalari va samaradorligi baholanadi. Bu jarayon davomida ekologik ko'rsatkichlar, iqtisodiy samaradorlik va ijtimoiy ta'sirlar o'rganiladi. Monitoring jarayoni natijasida aniqlangan muammolar va kamchiliklar kelgusidagi loyihalarda hisobga olinadi, bu esa dastur samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Jamoatchilikni jalb etish mexanizmi ham dasturning muhim qismi hisoblanadi. Yashil makon dasturini amalga oshirishda aholi, jamoat tashkilotlari va ekologik harakatlarning faol ishtiroki zarur. Jamoatchilikni jalb etish orqali ekologik masalalar bo'yicha xabardorlik oshiriladi, shuningdek, aholi o'z fikr va takliflarini bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu jarayon, shuningdek, ekologik ongni oshirishga va aholi o'rtasida yashil makon dasturiga bo'lgan qiziqishni kuchaytirishga yordam beradi. Yashil makon dasturining amalga oshirilishi natijasida O'zbekistonning ekologik muhitida ijobiy o'zgarishlar kuzatilishi kutilmoqda. Daraxtlar ekish, yashil hududlarni kengaytirish va tabiiy resurslarni muhofaza qilish orqali, mamlakatning ekologik barqarorligi ta'minlanadi. Bu esa aholi salomatligini yaxshilashga, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.[3]

Shuningdek, Yashil makon dasturi doirasida amalga oshiriladigan loyihalar va tashabbuslar, O'zbekistonning xalqaro maydondagi obro'sini oshirishga ham xizmat qiladi. Ekologik muammolarni hal qilish, yashil iqtisodiyotni rivojlantirish va barqaror rivojlanish maqsadida amalga oshiriladigan harakatlar, mamlakatimizni ekologik jihatdan xavfsiz va barqaror davlat sifatida tanitishga yordam beradi. Yashil makon dasturining muvaffaqiyati, shuningdek, davlat boshqaruvining samaradorligiga ham bog'liq. Davlat organlari, ekologik tashkilotlar va jamoatchilik o'rtasida samarali hamkorlik o'rnatilishi, dastur maqsadlariga erishishda muhim ahamiyatga ega. Har bir tashkilot va shaxsning o'z vazifalarini puxta bajarishi, dastur muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.[4]

Xulosa:

Umuman olganda, Yashil makon dasturi O'zbekistonning ekologik muvozanatini saqlash, yashil iqtisodiyotni rivojlantirish va aholi salomatligini yaxshilash maqsadida muhim tashabbusdir. Dastur doirasida amalga oshiriladigan loyihalar va mexanizmlar, mamlakatimizning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi va kelajak avlodlar uchun toza va sog'lom muhitni ta'minlaydi. Bunday dasturlarni amalga oshirish orqali O'zbekiston o'zining ekologik maqsadlariga erishish va xalqaro maydonda o'z obro'sini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, D. (2021). "Ekologik barqarorlik va yashil iqtisodiyot." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish vazirligi.
2. Karimov, A. (2020). "Yashil makon dasturi: maqsadlar va istiqbollar." Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
3. Murodov, S. (2022). "Tabiatni muhofaza qilish va yashil makon dasturi." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
4. Qodirov, R. (2021). "Yashil makon dasturining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
5. Axmedov A. (2023). "Yashil makon dasturini amalga oshirish mexanizmlari." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi.
6. Yuldashev, N. (2022). "Ekologik ongni oshirish va jamoatchilik ishtiroki." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
7. Zokirov, M. (2023). "Yashil makon: kelajak uchun barqaror rivojlanish." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Atrof-muhitni muhofaza qilish jamiyati.

